

1.1.1 HÁTTÉRTÁMOGATÁS A LELKÉSZEK ÉS A GYÜLEKEZETEK LELKI EGÉSZSÉGÉÉRT (4)

Spirituális, lelkigondozói és szakmai háttértámogatást nyújtó országos hálózatot építünk ki a lelkészek és a gyülekezetek egészségének támogatására.

Célunk a lelkész személyes és közösségi, érzelmi és spirituális életének támogatása, amely azt szolgálja, hogy a lelkipásztor missziói elhívása megélésében magabiztosan tudja vezetni a gyülekezetet a folyamatosan változó kihívások és elvárások között.

Szándékunk, hogy a lelkész eszközt kapjon saját lelki karbantartásához (lelki élete ápolásához) és szolgálata jobb végzéséhez.

1.1.1.1 Helyzetértékelés a párbeszéd alapján

A lelkipásztori szolgálat különlegesen nehéz és összetett szolgálat. A hivatás a teljes emberi életet igénybe veszi, a szolgálatra rendelés és a felszentelés a teljes emberi egzisztenciát érinti. Mindez különösen nagy terhet jelenthet a lelkipásztor számára, aki támogatás és gondozás hiányában megfáradhat, kiéghet.

Az utóbbi évtizedekben jelentősen megnövekedtek a lelkipásztorok szolgálati terhei: egyszerre kell több olyan munkaterületen magas színvonalon teljesíteniük, amelyhez speciális képzettségre lenne szükség. A lelkipásztori hivatáshoz sok elvárás kapcsolódik, amelyek – különösen a magas hivatástudattal rendelkező lelkészek esetében – teljesíthetetlenekké válnak és a kiégés veszélyét növelik.

Kevés helyen működnek jól a kollegiális kapcsolatok. A korábban működő lelkészi kiskörök funkcionálisan is hatékonyak voltak, egyszerre nyújtottak szakmai támogatást és segítették az emberi kapcsolatok ápolását. Ahol még ma is működnek, kevesebb a kiégés, a szakmai-emberi meggyengülés. Ilyen kis körök hiányában a lelkészek többsége egyedül látja el szolgálatát egy adott gyülekezetben, ami szinte elkerülhetetlenül magában hordozza az elmagányosodás, elszigetelődés veszélyét is.¹

A missziói elhívását megélt egyházban a lelkészek látással rendelkező missziói vezetőként közösségeiket a társadalomban való missziói találkozásra készítik fel. Pásztori, lelkigondozói szolgálatukban fontos szerepet töltenek be a spiritualitás erősítésében, a közösség építésében és az egyháztagnak lelki támogatásában, képzésében. Erre a nagyon összetett munkájukra a lelkészeket a képzési és a továbbképzési rendszer legfeljebb csak részlegesen készíti fel. Így különösen felértékelődnek a hivatásbeli fejlődés öntevékenységre és önszerveződésre, illetve folyamatos, helyhez nem kötött együttműködésekre épülő formái.

A jól működő lelkészi kiskörök komoly támogatást jelentenek a lelkészek számára. Sajnos azonban a lelkészek gyakran elszigetelten dolgoznak, találkozási alkalmuk sokszor formálisak (például értekezletek), más esetekben pedig annyira informálisak (névnap, születésnap, egyéb ünnepek stb.), hogy a hivatásszemélyiség (ön)reflexióját, illetve továbbépítését nem teszik lehetővé.

A lelkészekre, segítő hivatásúakról lévén szó, még sajátos többletterhek is hárulnak, amelyek érzelmi és mentális állapotukat külön is megterhelhetik. Ezért a különböző lelkigondozói, tanácsadói szolgálatoknak a lelkészek nemcsak megvalósítói, hanem igénybevevői is lehetnek. Számukra ez utóbbi szerep vállalásának olykor akadályai vannak. Például az érzelmi nehézségek gyengeségként való megélése, a lélektantól és a lélektani munkától való, az egyházban gyakran felbukkanó idegenkedés, a saját teherbíró képesség abszolutizálása stb.

¹ A Tiszántúli Református Egyházkerület lelkészek között végzett kutatása alapján.

1.1.1.2 A legfontosabb szempontok a párbeszéd alapján

- Az Érintés című füzet kérdéseire 2013 őszén kapott visszajelzések alapján fontosnak tartjuk
 - a lelkészek központi szerepéből fakadó veszélyek és lehetőségek számbavételét,
 - a lelkészek gyakorlati és missziói (tovább)képzésének megújítását,
 - a lelkészek mentorolását, lelkigondozását, szupervízióját,
 - az úgynevezett szombat(fél)év általános bevezetését.
- A lelkészek hozzáállása a lélektani/mentálhigiénés eszköztár bevonásához és a segítségkéréshez nagyon különböző. Ennek két véglete megnehezíti ezeknek az eszközöknek az egészséges és hatékony használatát.
 - Az egyik véglet a lélektani/pszichológiai megoldásokat túlzott mértékben előtérbe helyező hozzáállás, amely az evangélium központi szerepét homályosítja el. Az egyház elpszichologizálása veszélyként jelentkezik ebben az esetben. Isten országa helyett a pszichológia, az önismeret és a különböző pszichológiai technikák kerülnek a középpontba, innen várva a gyógyulást. Ez a hozzáállás kiszorítja az Isten országa már jelenlévő és még nem kiteljesedett valóságára való várakozást, amely hitünk szerint a gyökere minden gyógyulásnak, amelyből elhívásunk és szolgálatunk fakad.
 - A másik véglet az, amikor a lelkészek minden lélektani segítséget (lelkigondozás, szupervízió stb.) elutasítanak, félve a lélektan/pszichológia világtól. Ezzel az elutasítással olyan lehetőségeket tolnak el maguktól, amelyek hathatós eszközként adnának segítséget Isten előtt szembenézni és feldolgozni a múlt és a jelen terheit, fájdalmait. Ennek a feldolgozásnak a hiányában sokan hordoznak nehéz terheket, haladnak a kiégés, depresszió útján, azt gondolva, hogy az elhívott, hívő ember eszköztárában nem lehet jelen a lélektan/pszichológia világából érkező segítség.
 - Mindkét véglet elkerülése érdekében fontos teológiai látásunk fókuszát tisztán megőrizni és a lélektan segítő eszköztárát a missziói elhívásunk betöltésének szolgálatába állítani. Ehhez fontos a lelkészeket lelkigondozó vagy a lelkészeknek szupervíziót biztosító szakemberek számára képzés biztosítása, ahol a missziói egyház lényegével, teológiájával ismerkedhetnek meg. Ugyanakkor a másik irányba is képzéssel és megfelelő tájékoztatással, információ biztosításával kell dolgozni a szükségtelen félelmek és előítéletek lebontásán, bátorítva a lelkészeket, hogy forduljanak bizalommal segítségért a lelkigondozók, lelkivezetők, szupervizorok felé.

1.1.1.3 A cselekvési terv megvalósításának várható eredményei

Elvárt eredménykritériumok a koncepció megvalósítása után:

- A személyes és közösségi önazonosság, a hivatástudat, a jövőkép, az önértékelés, az életvezetés, az egészségmegatartás, a kiegészi kockázat, a motiváltság mutatóinak szignifikáns javulása a lelkészek körében.
- A szolgálatok igénybevétele volumenének, az igénybe vevők elégedettségének szignifikáns javulása.
- A segítő irányú képzettségi mutatók szignifikáns javulása.

A folyamat (projekt) kidolgozásáért és elindításáért felelős a Zsinati Missziói Bizottság, a későbbi működésért a Lelkeszi Hivatal Támogató Szolgálat vezetője.

1.1.1.4 A cselekvési terv szerinti teendők

- A lelkészek missziói képzését a 3.2. pontban a gyülekezetek missziói identitásának erősítése alatt tárgyaltuk. A lelkési identitás erősítése, a lelkipásztor személyes és közösségi, érzelmi és spirituális életének támogatása érdekében a Lelkeszi Hivatal Támogató Szolgálatot kívánjuk létrehozni, amely szorosan együttműködik az egyházmegyei támogatóközpontokkal, a Károli Gáspár Református Egyetemen és a Gyülekezeti Forrásközponttal.
- A javasolt Lelkeszi Hivatal Támogató Szolgálat a hivatásgondozás, a lelki egészségvédelem és a kiegész megelőzésének eszköze, összességében a lelkészek lelki és érzelmi egészségi állapotának támogatását célozza. A lelkészekről való gondoskodás, annak módja, lelkülete és minősége is fontos része a missziói egyház bizonyoságtételének. A hiteles, spiritualitásukból folyamatosan erőt merítő, stabil érzelmi és lelki teherbírással rendelkező lelkészek tudják közösségeiket a társadalommal való missziós találkozásra felkészíteni, és ebben vezetni.
- Első lépésként fontos a helyzet elemzése, majd a Lelkeszi Hivatal Támogató Szolgálat jövőképének, céljainak, célcsoportjainak, koncepciójának, módszereinek, eszközeinek, emberi és egyéb erőforrásainak, működési indikátorainak és dokumentálásának meghatározása.
- A javasolt Lelkeszi Hivatal Támogató Szolgálat feladata, hogy az egyházkerületek lelkészeket lelkigondozó szolgálataival és a Gyülekezeti Forrásközponttal együttműködve, országos lefedettséggel biztosítson lehetőséget a lelkészek lelkigondozására, tanácsadására.
- A Lelkeszi Hivatal Támogató Szolgálatot négy lábra építve tervezzük létrehozni:
 - lelkészek számára egyéni lelkigondozás, mentori, szupervíziós támogatás biztosítása;
 - hivatásépítő, hivatásgondozó műhelycsoportok;
 - spiritualitást támogató szolgálat (lelkivezetés, lelkigyakorlatok, spiritualitásra fókuszáló lelkész körök, lelkigyakorlatos ház);

- internetalapú Lelkigondozói Forrásközpont lelkészek számára.
- A lelkészek egyéni lelkigondozásának és mentori, szupervízori segítségével a célja a lelkészek érzelmi teherbíró, kapcsolatkezelő és problémamegoldó képességének erősítése, illetve fejlesztése. A lelkigondozás Isten segítségét kérve és várva a saját múlttal való szembenézést és a jelen problémáinak átdolgozását segíti. A szupervízió mint szakmai személyiségfejlesztő, kompetenciafejlesztő munkaforma a munkavégzéssel kapcsolatos stresszhelyzetek, munkahelyi problémák, konfliktusok, érzelmi elakadások feldolgozásában ad támogatást.
- A hivatásépítő, hivatásgondozó lelkészi kiskörök/műhelycsoportok célja, hogy erősödjön a műhelycsoportok tagjainak lelkészi önazonossága; a csoport tagjai köteleződjenek el a lelkipásztori közösség iránt, a csoportos műhelymunka épüljön be a lelkészi hivatás eszköztárába.
- A spiritualitást támogató szolgálat célja a lelkipásztorok lelki tudatosságának erősítése, az egészséges lelki élet táplálására irányuló támogatás.
- Az internetalapú Lelkigondozói Forrásközpont létrehozásának célja egy számos szolgáltatást, rovatot és interaktív felületet integráló, folyamatosan elérhető internetes portál működtetése a lelkészek lélektani képzésének és lelkigondozói támogatásának segítésére. Ennek lehetséges formái: lelkigondozás témájában cikkek, tanulmányok, releváns információk befogadása és terjesztése, tudományos és tanulmányi programok, illetve tanulmányutak meghirdetése és visszajelzése, szakirodalom ajánlása és ismertetése, digitális könyvtár, hírlevelek kibocsátása, interaktív online tematikus fórumok, aktuális szakmai és közösségi problémák megvitatására, hivatásgondozás, lelkigondozói esettanulmányok közzétevése és visszajelzése, csoportos online esetkonzultációk és esetkonferenciák, egyéni és csoportos szupervízió, online lelkigondozás anonim levelezési tanácsadás keretében.
- A Lelkészi Hivatás Támogató Szolgálathoz kapcsolható fejlesztések részét képezik a pilot programok (belső pályázattal, hatásvizsgálattal, kiértékelési kötelezettséggel), majd a programok első tapasztalatait is beépítve, azok szélesebb körben való bevezetése.
- A szakmai koherencia és az egymástól való tanulás, valamint a továbbiakra vonatkozó hatékony fejlesztések érdekében létre kell hozni a Református Segítő Szakemberek Hálózatát.
- Egy megvalósítandó kérdőíves szociológiai mérés anonim módon segítheti majd a lelkészek érzelmi, lelki-spirituális szükségleteinek felmérését, és tájékoztatásul szolgálhat a felmérésben résztvevő lelkészek számára is erősségeik és fejlesztendő területeik vonatkozásában. A helyzetkép konzekvenciái beépülhetnek a Lelkészi Hivatás Támogató Szolgálat fejlesztésébe.
- A lelkészek igényeire és más jó példákra alapozva Református Lelkigyakorlatos Ház működésének kidolgozása, melynek fókuszában a lelkészek és gyülekezeti tagok lelki életének támogatása áll.
- A lelkészek segítő szakmákban történő képzésének ösztöndíjprogrammal való támogatása (KRE, SOTE – lelkigondozói képzés, szupervízori képzés, DRHE – pasztorálszichológiai képzés), amely elérhetővé teszi a lelkészek számára az ilyen

irányú továbbképzést, szakmai fejlődést. Emellett fontos a tapasztalati tanulás alapú rövid lelkigondozói, lelkivezetői képzések (tréningek) biztosítása is.

- A futó programok, jó gyakorlatok összegyűjtése, rendszerezése.
- Az érdeklődés felkeltését, a hatékony megvalósulást szolgáló kommunikációs stratégia keretében a református sajtóban, folyóiratokban a mentálhigiénés, spirituális aktivitások, illetve azok visszhangjának, eredményeinek megjelenítése.
- A lelkészi hivatásgondozás eredményességét és folyamatos fejlesztését segítő háttéreszközként egy kifejezetten erre kidolgozott, bevezetett és működtetett minőségbiztosítási rendszer.